

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА III КЛАС ИЛИ ЗА ТРЕТА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ (ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ И/ИЛИ ФАКУЛТАТИВНИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

В обучението по майчин турски език в III клас или през третата година на обучение продължава процесът на овладяване на езикови и литературни знания, започнали във втори клас или през втората година на обучение, като същите се обогатяват и надграждат. Изучаването на майчин турски език се осъществява като езиково и литературно обучение, насочено към овладяване на основни знания, умения и отношения, свързани с културата на общуването и речевото поведение, и към реализиране на междупредметни връзки и комплекс от дейности, подчинени на съвременните ключови компетентности.

Чрез учебната програма за III клас или за третата година на обучение се реализират целите на обучението по майчин турски език, свързани с:

- развитие на уменията на учениците за овладяване на майчиния език чрез формиране на основните комуникативно-речеви умения – слушане, говорене, четене и писане;
- обогатяване на знанията за строежа на турския книжовен език, езиковите и речевите единици; за някои правоговорни, правописни и граматически норми; формиране на умения за прилагане на определени правоговорни, правописни и граматически норми в устната и писмена реч на учениците;
- развитие на уменията на учениците за възприемане, осмисляне и интерпретиране на художествен текст, съобразно възрастта им;
- усъвършенстване на комуникативно-речевите умения и компетентности на учениците за създаване на собствен текст по словесна или визуална опора;
- развитие на наблюдателността, логическото мислене, познавателните интереси на учениците чрез системно изградени междупредметни връзки, особено с обучението по български език и литература;
- формиране на отношение на толерантност към културната различност и приобщаване към общочовешките ценности.

В III клас или през третата година на обучение продължава процесът на усъвършенстване на уменията на учениците да си служат в практически план с езиковите и речеви единици – звук, буква, дума, изречение, текст.

Учебната програма по майчин турски език за трети клас или за трета година на обучение дава възможност за разширяване на лингвистичната култура на учениците. Основен принцип е спазването на относително единство на различните дялове от граматиката и логическото им съчетаване, да се осъществява приемственост, като се тръгва от текста и се преминава към по-малките негови части – изречения, думи, морфемии, звукове.

Литературните знания за възприемане и осмисляне на художествен текст се осъществяват чрез изучаване на фолклорни и литературни произведения като приказка, разказ, стихотворение, гатанка, пословица, народна песен, басня, анекдот. В учебното съдържание по литература се

акцентира върху определени жанрове на литературата и фолклора за деца (басня, народна песен), фигури на речта (повторение и изброяване), компоненти на литературното произведение; върху формирането на читателска и езикова култура по време на беседата чрез подборно четене, преразказ, четене по роли, изразително четене, словесно обрисване, илюстриране, драматизация. На практическа основа се изграждат начални представи за епитет, сравнение и повторение.

Тази учебна програма осигурява възможност за изучаване на учебния предмет *майчин език* в зависимост от годината на обучение за ученици извън III клас при условията на Закона за предучилищното и училищното образование.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови знания
Езиково обучение		
<i>Гласните и съгласните звукове в турския език</i>	Чете и пише правилно думи, които съдържат ğ между две гласни. Осмисля сричкообразуващата функция на гласните. Разграничава звучни и беззвучни съгласни. Познава и разграничава видовете срички според фонемния състав. Открива звуковата промяна на беззвучните съгласни <i>p, ç, t, k</i> в края на думата, когато към тях са прибавени окончания, започващи с гласна.	сричка/hece
<i>Думата като част на речта</i>	Определя строежа на думата и видовете думи по строеж (прости, сложни и производни). Познава семантичните характеристики на думата като част на речта. С помощта на учителя определя морфемния състав на думата – корен, наставка, окончание. Образува производни думи с помощта на наставки; образува сложни думи; използва основните езикови и речеви единици (звук, сричка, дума, изречение, текст) в конкретната комуникативна ситуация. Използва уместно съществително собствени и съществително нарицателни имена в ед. и мн. число. Разграничава в практически план частиците за степенуване на прилагателни имена “daha” и “en”; уместно използва степенуване на прилагателни имена. Разпознава личното местоимение като част на речта, която замества имена на лица и предмети; образува форми на лични местоимения; използва учтивата форма на личното местоимение за 2 л., мн.ч. в съответствие с комуникативната ситуация.	корен/kök наставка/ek(yarım eki) окончание /takı (çekim eki) прости по строеж думи,yarım bakımından basit sözcükler сложни думи/bileşik sözcükler, производни/türemiş sözcükler местоимение/adıl лични местоимения/kişi

	<p>Умее да си служи, разграничава и употребява правилно спрежението на глаголите в сегашно, минало и бъдеще време.</p>	<p>adılları време на глагола/eylemde zaman сегашно време/şimdiki zaman минало време/geçmiş zaman бъдеще време/gelecek zaman</p>
<p><i>Думата като речникова единица</i></p>	<p>Умее да сравнява думи, които са близки по значение и използва най-подходящата от тях. Разпознава синонимите и ги използва за избягване на повторенията. Разграничава синоними от сродни думи. Обяснява лексикалното значение на думи от активния речник. Търси думи с правописни особености в правописен речник. Познава учебни речници.</p>	<p>правописен речник /yazım (imla) kılavuzu синоним/eşsesli</p>
<p><i>Изречението като езикова единица</i></p>	<p>Разграничава и използва съобщително, въпросително, възклицателно и подбудително изречение. Разпознава подбудителните изречения за заповед, молба, съвет, забрана. Разграничава подбудителното изречение от възклицателното; преобразува един вид изречения по цел на общуване в друг вид. Оформя пунктуационно правилно края на подбудителни и възклицателни изречения. Употребява видове изречения в съответствие с комуникативната ситуация.</p>	<p>подбудително изречение/emir (buyuruk) tümcesi удивителен знак/ünlem işareti</p>
<p><i>Текст и общуване</i></p>	<p>Съставя и задава достъпни въпроси, свързани със съдържанието на изучавания текст – случка, герои и др. Преразказва отделни епизоди или целия текст, като спазва последователността на действието. Разказва по картина или серия от картини; разказва за свое преживяване; Описва с думи това, което наблюдава. Определя темата на текста. Съчинява писмен и устен текст.</p>	<p>текст/metin тема /metnin konusu</p>
<p>Литературно обучение</p>		

<p>Тематични области на литературните и фолклорни текстове</p> <p>I. Човекът в света на фолклора</p> <p>II. Човекът и природата</p> <p>III. Човекът и другите</p> <p>IV. Аз и моят свят</p>	<p>Задава и отговаря на въпроси по изучаваните тематични области.</p> <p>Разграничава изучавани или самостоятелно прочетени текстове като литературни или фолклорни произведения.</p> <p>Разграничава проза и поезия.</p> <p>Определя значението на непознати думи в контекста на изучаваното произведение.</p> <p>Различава фолклорна и литературна приказка.</p> <p>Обрисова с думи картини от литературното произведение.</p> <p>Отговаря на достъпни въпроси, свързани със съдържанието на изучавания текст – случка, герои и др.</p> <p>Описва нравствените характеристики на героите в баснята.</p> <p>Пише кратък текст, кратко лично писмо/поздравителна картичка, като при необходимост използва опорни думи.</p> <p>Открива и осъзнава посланието на текста;</p> <p>Задълбочава и обогатява способността си да коментира човешките добродетели;</p> <p>Описва героите в изучавано произведение.</p>	<p>проза/düzyazı</p> <p>поезия/şiir</p> <p>гатанка/bilmese</p> <p>сезон/mevsim</p> <p>домашни животни/evcil hayvanlar</p> <p>диви животни/yabani hayvanlar</p> <p>опитомяване /evcilleştirmek</p> <p>отговорност /sorumluluk</p>
<p>Читателски опит</p>	<p>Чете изразително и коментира литературни текстове.</p> <p>Чете с подходяща интонация и темп.</p> <p>Правилно поставя паузите при четене.</p> <p>Чете по роли или фрагмент от художествен текст.</p> <p>Открива достъпни за възрастта епитети, повторения.</p> <p>Прави проверка с правописен речник.</p>	

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в III клас или през третата година на обучение в избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове – 64.

Препоръчително разпределение на часовете

За нови знания	50%
За упражнения, преговор, обобщение и практически дейности	50%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Очакваните резултати от обучението по майчин турски език се установяват чрез: наблюдение; диктовка; препис; задачи за създаване на кратки текстове в устна и писмена форма; задачи за четене на глас и по роли, подборно четене; преразказ на фолклорен и художествен текст; словесно обрисване; разказ по картина или по серия от картини; тестови задачи.

Текущи оценки за учебен срок	
Устни изпитвания и участия в работа в клас	минимум 1 оценка
Писмени изпитвания и домашни работи	минимум 1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Учебното съдържание по майчин турски език в III клас или през третата година на обучение допринася за постигане на следните ключови компетентности:

Ключови компетентности	Деятности и междупредметни връзки
<i>Компетентности в областта на българския език</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ трансформиране на кратки текстове на български език; ➤ моделиране на изречения; ➤ съпоставяне на звукове и букви в българския език и турския език; ➤ съпоставяне на възклицателно и подбудително изречение в българския език и турския език.
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ осъзнаване на езика като средство за общуване между хората; ➤ сравняване на звукове и букви от различни езици.
<i>Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и на технологиите</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ определяне броя на звуковете и буквите в думите; ➤ определяне на броя на изреченията в текста; ➤ извършване на дейности за групиране и съотнасяне, връзка с учебните предмети математика и околна среда.
<i>Дигитална компетентност</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ използване на системи за електронно обучение в часовете, като учителят съдейства за безопасно използване на интернет при изпълнение на учебните задачи, връзка с всички учебни предмети.
<i>Умения за учене</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ преобразуване на думи чрез замяна; ➤ рецитиране на стихотворение; ➤ изпълнение на песни; ➤ задаване на въпроси по съдържанието на изучаваното литературно или фолклорно произведение; ➤ четене наум и на глас художествен текст; ➤ участие в разговор и включване уместно в диалог;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ илюстриране на епизоди от художествено произведение; оцветяване; изработване и надписване на картички; ➤ четене на роли, изиграване на диалози – партньор в диалог (учител – ученик; ученик – ученик).
<i>Социални и граждански компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ работа в групи, общуване със съученици и учител, изразяване и разбиране на различни гледни точки; ➤ активно участие в живота на класа и училището, прилагане на умения, получени в обучението по майчин турски език; ➤ участие в диалог по конкретна тема, чрез изказване и защитаване на мнение.
<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ коментиране на произведения на различни култури и етноси; ➤ участие в постановки, драматизации, празници; връзка с учебните предмети български език и литература, музика и изобразително изкуство.
<i>Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ описание на здравословния начин на живот и дневния режим; ➤ подбиране на подходящи езикови средства за описание на здравословни храни.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.